

Kültürel farklılıklar ve çeviri: Türkçe deyimlerin İngilizce ve Fransızca çevirileri üzerine karşılaştırmalı bir inceleme

Recep HATİPOĞLU¹ 

¹Uludağ Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, Bursa, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/ijoes.542

Gönderi Tarihi/ Received:
11.09.2024

Kabul Tarih/ Accepted:
15.02.2025

Online Yayın Tarihi/ Published:
15.03.2025

Öz

Çeviri; tıp, teknoloji, edebiyat, felsefe ve daha birçok alanda iletişim aracı olarak kullanılmakta, çevirisi yapılan her metin, bir kültürün yansıması olarak görünmektedir. Çeviri yaparken dilbilimsel hakimiyet yeterli olmamakta hem kaynak dil hem de hedef dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Deyimler, çeviride önemli bir rol oynamaktadır zira bir şekilde farklı bir toplumun kültürünü yansıtmaktadır. Bu çalışmanın amacı, deyimlerin çevirisinde kültürlerarası farklılıkların önemine dikkat çekmek ve deyimlerin çevirisi ile ilgili önerilerde bulunmaktır. Çalışmada, kültürlerarasılık ve kültürlerarası iletişim kavramları açıklanmış ve kültürlerarası iletişimde önemli bir yere sahip olan deyimlerin İngilizce ve Fransızca çevirilerinden verilen örneklerle, farklı dillerde deyimlerin ifade edilmesinde karşılaşılan benzerlik ve farklılıklar sözcük ve anlam açısından ortaya konularak kültürel farklılıklar açısından incelenmiştir. Çalışma kapsamında, Türkçede bulunan dil, vücut, yiyecek ve hayvanlarla ilgili deyimlerin İngilizce ve Fransızca çevirileri içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve diller arasındaki farklılık ve benzerlikler saptanmaya çalışılmıştır. Araştırma, nitel yöntemle tasarlanmıştır. Bu bağlamda kelime/söz ve anlam/konu temelinde bir tarama gerçekleştirilerek Türkçede bulunan dil, vücut, yiyecek ve hayvanlarla ilgili kavram ve eylemleri konu alan deyimlerin İngilizce ve Fransızca çevirileri derlenmiştir. Derlenen deyimler, içerik analizine tabi tutulmuş ve diller arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilerek kültürlerarasılık açısından incelenmiş ve deyimlerin çevirisinde dikkat edilecek hususlar hakkında önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çeviribilim, kültürlerarasılık, kültürel farklılıklar, deyim çevirisi

Cultural differences and translation: A comparative study on the English and French translations of Turkish idioms

Abstract

Translation is used as a means of communication in medicine, technology, literature, philosophy and many other fields, and every translated text is a reflection of a culture. Linguistic mastery is not enough when translating; knowledge of both the source language and the culture of the target language is necessary. Idioms play an important role in translation because they somehow reflect the culture of a different society. The aim of this study is to draw attention to the importance of intercultural differences in the translation of idioms and to make suggestions about the translation of idioms. In the study, the concepts of interculturality and intercultural communication are explained and the similarities and differences encountered in the expression of idioms in different languages are analyzed in terms of cultural differences by revealing the similarities and differences in terms of vocabulary and meaning with examples given from English and French translations of idioms, which have an important place in intercultural communication. Within the scope of the study, English and French translations of idioms related to language, body, food and animals in Turkish were analyzed by content analysis method and the differences and similarities between the languages were tried to be determined. The study was designed with qualitative method. In this context, a word/sentence and meaning/subject-based search was conducted and English and French translations of idioms about concepts and actions related to language, body, food and animals in Turkish were compiled. The compiled idioms were subjected to content analysis.

Keywords: Translation studies, interculturality, cultural differences, translation of idioms

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Recep HATİPOĞLU, E-posta/ e-mail: rhatipoglu@uludag.edu.tr

GİRİŞ

Çeviri; tıp, teknoloji, edebiyat, felsefe ve daha birçok alanda iletişim aracı olarak kullanılmakta, çevirisi yapılan her metin, bir kültürün yansıması olarak görünmektedir, zira çevirinin, kültürlerarası iletişimin en temel aracı olduğu ifade edilebilir. Bir dilden başka bir dile, daha dar anlamda bir kültürden başka bir kültüre yapılan aktarımda, bazı ifadelerin tamamen bir kültüre özgü olması nedeniyle çevrilmeleri oldukça zor olabilmektedir. Atasözleri ve deyimlerin çevirisi, kültüre özgü olmaları nedeniyle bazen çevirmenleri zorlayabilmektedir. O'Dell ve McCarty (2010), deyimleri, "içinde yer alan kelimelere bakarak anlamının tahmin edilmesi zor olan değişmez sözcük kombinasyonları" olarak ifade etmektedir. TDK Sözlüğü'nde deyimlerin, tarihin bilinen veya bilinmeyen bir döneminde, genellikle mecazlaşarak halk tarafından benimsenmiş, kalıplaşmış söz öbeklerinden meydana geldiği belirtilmektedir. Kelimeler web sitesinde ise, deyim şu şekilde açıklanmaktadır: 1. Genellikle gerçek anlamından çok ayrı, ilgi çekici bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği, tabir; 2. Anlatım gücünü artırmak için, gerçek anlamı dışına kayan, bazı sözcükleri değişmediği halde bazıları değişip çekimlenebilen kalıplaşmış birden çok sözcük; 3. Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime veya kelime grubu. Shojaei (2012), deyimlerin bazı dinî inanç, hurafe veya ait olduğu kültüre ait bazı ideolojileri içerebileceğine dikkat çekerken, Aksoy (1995), deyimlerin, bir kavramı belirtmek için bulunmuş özel anlatım kalıpları olduğunu ve genel kural niteliğinde bir söz özelliği taşımadıklarını, deyimlerin amacının, , bir kavramı ya özel bir kalıp içinde ya da çekici, hoş bir anlatımla belirtmek olduğunu ifade eder.

Deyimlerin en fazla karşılaşıldığı metin türleri edebî metinlerdir bu nedenle edebî bir metinde bu tür ifadeleri çevirmek zorunda kalmak bazen zor olabilmektedir zira çevirmen, bir dilden başka bir dile sadece içeriği değil, aynı zamanda kaynak dilde yer alan estetik unsurları da aktarmak zorundadır. Kahrizsangi ve Haddadi (2017), edebî metin çevirmenlerinin, metni doğru aktarabilmek için, kaynak ve erek dile hâkim olmalarının yanı sıra kültürel yeterliğe de sahip olmaları gerektiğini ifade eder. Alabdali (2020), edebî metinlerin çevirisinde, içerik ve üslûp arasında mükemmel bir dengenin kurulması gerektiğini ve hatta, dildeki deyimlerin pragmatik işlevinin korunmasının daha önemli olduğunu dile getirir. Baker (1992), deyimlerin çevirisinde çevirmenlerin karşılaşabileceği zorlukları şu şekilde sıralar:

- Bazı deyimlerin erek dilde eşdeğerleri bulunmayabilir. Farklı diller bir dildeki deyim, tek bir kelimeyle, farklı bir deyimle veya net bir deyimle ifade edebilir.

- Bir deyimın erek dilde tam karşılığı bulunabilir, fakat kullanıldığı bağlam farklı olabilir; örneğin, iki deyimın çağrıştırdığı anlam farklı olabilir veya pragmatik açıdan aktarılabılır;
- Kaynak dildeki bir deyim bazen hem sözcüğü sözcüğüne hem de deyimsel anlam içerebilir. Erek dildeki deyim, kaynak dildeki deymi hem biçim hem de anlam açısından karşılamadıkça, deyim üzerinde değişiklik yaparak erek dilde tam karşılığı verilemeyebilir.
- Yazılı anlatımda deyimlerin tam uyuşması ve kullanım sıklığı kaynak dilde ve erek dilde farklı olabilir.

Kültürlerarasılık, kültürlerarası farklılıklar ve çeviri

Deyimlerin çevirisinden söz edildiğinde, *kültürlerarasılık*, *çok kültürlülük* (interculturality, multiculturality, intercultural communication) ve *kültürlerarası iletişim* gibi kavramlar birçok çalışmada ve eserde karşımıza çıkmaktadır ve bu kavramlar, farklı kültürlerin ve toplumların daha iyi tanınmasına ve anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Çeviri yaparken dilbilimsel hâkimiyet yeterli olmamakta hem kaynak dil hem de hedef dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Kültürlerarası iletişimde, yapılan çevirinin doğru olması, iki veya daha fazla kültür arasında mesaj iletiminde önemli bir rol oynamaktadır. Kültürlerarası iletişimde çevirinin doğru olması, çevirmenin rolü ve ayrıca sürecin gerçekleştiği toplumsal bağlamla alakalıdır. Berk (2005), *Çeviribilim Terimcesi* adlı eserinde “kültürel çeviri” (İng. *Cultural translation* ya da *cultural approach*) maddesinde, şu ifadelere yer verir: “Dilsel olduğu kadar kültürel etkenlere de önem veren çeviri yaklaşımı. Bu yaklaşımı benimseyen çevirmen, erek dil okurlarına ya kaynak kültür öğeleri üzerine bilgi veren ya da erek dilde kaynak metin öğelerinin kültürel eşdeğerlerinin bulunduğu şeffaf bir metin sunar. Kültürel yaklaşımı benimseyen bir çevirmen, her dilin, kültüründen kaynaklanan öğeler içerdiğini, her metnin belli bir kültüre bağlı olduğunu ve metnin üretiminin ve alımlanmasının kültürden kültüre değiştiğini kabul etmektedir. Böyle bir yaklaşımda çeviri, diler arası değil de kültürlerarası bir süreç olarak anlaşılır.” Bu noktada, *kültürlerarasılık* kavramının açıklanması yerinde olacaktır. Kartarı (2014), *kültürlerarasılık* kavramının, üyeleri karşılıklı etkileşimde bulunan kültürler arasındaki karmaşık bağlantıya atıfta bulunduğunu ve eğer etkileşimde bulunan taraflar arasında kültürel farklılık varsa, işin içine *kültürel ben* ve *kültürel öteki* girdiğini ve her ‘ben’in, kendi kültürünün sözcüsü rolünü üstlendiğini, dünyayı kendi penceresinden gördüğünü ifade eder. González (2019), kültürlerarasılığın, farklı kültürlere ait kişiler arasında karşılıklı etkileşim olduğunu; bu noktada amacın, başka toplumların kültürel özelliklerini, kendi kültürleri ile ortak olan ve

ayrışan yönlerini görmek olduğunu belirtir. Kültürlerarasılığın, başka toplumların dili ve kültürünü algılamak, kıyaslamak, analiz etmek ve üzerinde düşünmek olduğunu dile getiren Chaves ve arkadaşları (2012), kültürlerarasılığı, bakış açıları ve düşünme şekilleri farklı olan başka toplumların olduğu dünyada, daha objektif bir görüş geliştirmek için, benmerkezci-sosyal ve etnomerkezci bariyerleri aşmak ve başkalarıyla bir araya gelebilmeyi başarmak için gerekli temel bir araç olarak değerlendirir.

Kültür ve iletişim kavramlarından oluşan *kültürlerarası iletişim*, farklı kültürlere mensup insanlar arasında etkileşim ve anlam aktarımları, yabancıların algılanması, açıklanması ve *kültürel farklılıkların* gözetilmesi gibi konuları inceleyen disiplinler arası bir bilim dalı olduğunu belirten Kartarı (2014), anlam aktarımının temel sorunlarından birinin, “işaret” ya da “gösterge” (söz gelişi sözcük) ile “anlam” arasında iki tür ilişki olduğu gerçeğinden kaynaklandığını ifade eder. Bu ilişkilerin “düzanlam” ve “yananlam” kavramlarıyla açıklandığına işaret eden Kartarı (2014), düzanlamda göstergelerin açık ve ifade ettiği anlam söz konusu olduğu halde yananlamda çağrışımlar ve çağrışım zincirlerinin söz konusu olduğunu belirtir. Burada kültürlerarası farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Çeşitli renklerin farklı kültürlerde değişik özellikler, çağrışımlar, kalıp düşünceler ve duygular yaratması gibi, sarımsak, domuz eti, gül gibi çeşitli nesnelere, resimler, masal kahramanları figürleri ya da reklam resim ve fotoğrafları gibi semboller ve “utanma”, “dostluk”, “konukseverlik” gibi terimler de birbirlerinden farklı yananlamlar, dolayısıyla da değerler taşırlar (Kartarı, 2014). Deyimler için de aynı durumun söz konusu olduğu söylenebilir, zira deyimlerde yer alan sözcükler çoğunlukla genel olarak düzanlamda kullanılmaz ve çağrışımlar söz konusudur. Örneğin Türkçede *külyutmaz* kavramı, düzanlamda odun külünü ağzına atıp yutmakla bir ilgisi olmayıp, “bir insanın çok zeki, kurnaz olduğunu” ifade etmek için kullanılır. Aynı kavramın her dilde farklı bir söyleyiş biçimi vardır ve bu da kültürel farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla farklı altyapıları ve farklı kültürleri olan her toplumun kendine has bir dili ve kültürünü yansıtan deyimleri olması gerçek bir durumdur. Farklı bir dile veya farklı bir dilden tercüme yapacak olan çevirmenin kaynak dil ve erek dilin yanı sıra kaynak kültürü de iyi tanınması gerekmektedir. Bu çalışmada, kültürlerarası iletişimde önemli bir role sahip olan deyimlerin çevirilerinden verilecek örneklerle Türkçe deyimlerin, İngilizce ve Fransızca çevirilerinde yer alan benzerlik ve farklılıklar sözcük ve anlam açısından ortaya konulacak ve kültürlerarası farklılıklar açısından incelenecektir.

Deyimlerin sınıflandırılması

Deyimlerin sınıflandırılması konusunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Aksoy (1988), deyimleri şu şekilde sınıflandırmaktadır:

1) Deyimlerin en önemli bölümü; kavramları, deyişmece (mecaz) yoluyla, anlatım güzelliği ve özgünlüğü içinde belirten kalıplaşmış sözcük öbekleri ya da tümcelerdir; “abayı yakmak”, “ağzı bozuk”.

2) Kimi deyimlerin yan özelliği, iki yargılı ve uyaklı olmasıdır. Bunların bir bölümünde anlamca gerekli olmayıp sadece uyak hatırı için getirilmiş bir parça vardır. Bu çeşit deyimler de anlatım güzelliği taşırlar; “akşam kavis sabah savul”, “Allahtan sıska ne yapsın muska”.

3) Kimi deyimlerin yan özelliği öykücük ya da konuşma biçiminde olmasıdır; “-- adın ne? – mülayim ağa. – sert olsan ne halt edersin?--akıllınız kim?—öndeki zincirli”

4) Kimi deyimlerin yan özelliği, bir öyküye ya da bir olaya dayanmasıdır; “Ahfeş’in keçisi gibi başını sallamak”, “al abdestini ver pabucumu”.

5) Kimi deyimlerin yan özelliği âdetleri, inanışları, gelenekleri bildirmesidir; “ağzından yel alsın”, “ahiret kardeşi olmak”.

6) Kimi deyimler (anlatım güzelliği düşünülmeyle) bir kavramı belirtmek için kurulan, kalıplaşmış söz topluluğudur; “adet yerini bulsun diye”, “ağzını hayra aç”.

7) Kimi deyimlerin özelliği, belli dilbilgisi kurallarıyla değil, özel biçimlerle kurulmuş olmasıdır; “aç acına”, “aklı sıra”.

8) Kimi deyimler, eksilteli anlatım biçimidir. Yani bir ya da birkaç sözcüğü söylenmemiş söz öbeğidir; “akşama sabaha (ya akşama ya da sabaha)”, “Allah bana ben de sana (Allah bana versin, ben de sana)”.

9) Deyimlerin bir türü de ikilemelerdir (bir sözcüğün yinelenmesiyle oluşan ikilemeleri deyim saymıyoruz); “abuk sabuk, abur cubur”.

10) Kimi deyimler, bir sözcüğün özel bir yardımcı eylemlikle (masterla) kurulmasından oluşmuştur. Bunların deyim sayılmasının nedeni, o sözcüğün ancak o eylemlikle bir araya gelmesinden belli bir anlamın ortaya çıkması, başka bir eylemlikle o anlamın belirmemesidir. Sözcük yalın ya da takılı olabilir; “abayı yakmak”, “adaylık koymak”.

Deyimlerin işlevi

Barın (2004), bir milletin tarih, coğrafya, dinî değer ölçüleri, folklor, müzik, sanat, edebiyat, ilmi, dünya görüşü ve millet olmayı gerçekleştiren her türlü ortak değerlerinin yüzyılların süzgecinden süzüle süzüle kelimelerde sembolleşerek dil hazinesine aktığını ifade eder. Çağdaş filozof ve felsefeci Wittgenstein'in "Dilimin sınırları, dünyanın sınırlarıdır." ifadesi, dilin gücünü ortaya koymaktadır. Kalıplaşmış söz öbekleri olan deyimler, insanların konuşmalarına canlılık, espri, renk ve güzellik katar. Newmark (1998), deyimlerin göndergesel ve estetik olmak üzere başlıca iki işlevinin olduğunu belirterek, göndergesel (referential) işlevin, edebî veya fiziksel dilde mümkün olandan daha kapsamlı ve kısa bir şekilde zihinsel bir süreci veya durumu, bir kavramı, bir kişiyi, bir nesneyi, bir yapıyı veya eylemi tanımladığını; estetik işlevin ise, eşzamanlı olan, duyulara, ilgilere, mutluluğa, zevke, şaşkınlığa hitap eden edimsel işlev olduğunu ifade eder. Deyimler, bir milletin hayata bakış tarzını, düşünce şeklini, ifade biçimini gösterir. Aksan (2013), deyimlerin bu yönlerine işaret ederek, deyimlerin, bir başka ulusla olan kültür ilişkileri sonunda, ondan çevrilme, alınma değilse bir dili konuşan toplumun dünya görüşünü, yaşam biçimini, çevre koşullarını, gelenek, görenek ve inançlarını, önem verdiği varlık ve kavramları, kısaca maddi ve manevi kültürünü yansıtan, o toplumun düşünme biçimini, hatta nükteli buluşlarını ortaya koyan, dilbilim açısından olduğu kadar yazın ve halkbilim açısından da önemli sözler olduğunu ve bir dilin gerçekleri dile getirmedeki anlayış ve anlatış biçimini gösterdiğini, dilciler ve halkbilimcilerin, yalnızca deyimlerine dayanarak bir toplumun bütün kültürünü inceleyebileceklerini ve önemli sonuçlar çıkarabileceklerini dile getirir.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve analizi ile ilgili bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın modeli

Çalışma kapsamında, Türkçede bulunan dil, vücut, yiyecek ve hayvanlarla ilgili deyimlerin İngilizce ve Fransızca çevirileri içerik analizi yöntemiyle incelenmiş ve diller arasındaki farklılık ve benzerlikler saptanmaya çalışılmıştır. İçerik analizi; belirgin iletişim içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel tasvirini amaçlayan bir araştırma tekniğidir" (Berelson, 1952). Kamusal alana yönelik üretilen ve kurgulanan metinlerin çözümlenmesini olanaklı kılan içerik analizi; mevcut metinlerin nicel ve nitel boyutlarından hareket ederek mevcut olmayan, diğer bir deyişle bilinmeyen sosyal gerçeğin bazı boyut ve kesitlerine yönelik bulgulara ulaşmayı amaçlamaktadır (Gökçe, 2006).

Araştırma, nitel yöntemle tasarlanmıştır. Nitel içerik analizi, metin içerisinde geçen terim ile ifadelerin taranarak bulunması ve bir sistem dahilinde kategorilere ayrılarak analiz edilmesi şeklinde uygulanmaktadır. Analiz edilen içerik, metnin görünen içeriği ve metnin ardında yer alan anlam içeriği olabilmektedir (Demir, 2009: 310). Bu bağlamda kelime/söz ve anlam/konu temelinde bir tarama gerçekleştirilerek Türkçede bulunan dil, vücut, yiyecek ve hayvanlarla ilgili kavram ve eylemleri konu alan deyimlerin İngilizce ve Fransızca çevirileri derlenmiştir. Derlenen deyimler, içerik analizine tabi tutulmuş ve diller arasındaki benzerlik ve farklılıklar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Verilerin toplanması

Bu çalışmada ele alınacak örneklerin seçimi ve çalışmanın akışı aşağıdaki kriterlere göre yapılmıştır:

- Dil, vücut organları, yiyecek ve hayvanlar ile ilgili deyimler
- Seçilen deyimlerin İngilizce ve Fransızca çevirileri arasındaki benzerlik ve farklılıkların belirlenmesi ve kültürel farklılıklar açısından değerlendirilmesi

Seçilen örnekler doğal olarak günlük hayat, toplumun gelenek ve alışkanlıkları ile ilgilidir. Bu nedenle incelenen örnekler, genel olarak her üç dilde de yaygın olarak kullanılan deyimlerden oluşmaktadır. Buradan hareketle, bütün toplumlarda hemen hemen ortak olması nedeniyle dil, vücut organları, yiyecek ve hayvanlarla ilgili deyimlere yer verilmiştir. Verilerin toplanması amacıyla önce Türkçede geçen dil, vücut organları, yiyecek ve hayvanlarla ilgili deyimler internet üzerinden taranarak tespit edilmiş, daha sonra karşılaştırmak amacıyla rastgele seçilen örneklerin İngilizce çevirileri Tureng sözlük ve *Longman-Metro Büyük İngilizce-Türkçe Sözlük*; Fransızca çevirileri Tahsin Saraç'ın *Fransızca -Türkçe Büyük Sözlük* yardımıyla tespit edilmiştir.

Verilerin analizi

Seçilen deyimlerin İngilizce ve Fransızca çevirilerinde anlamsal açıdan benzerlik ve farklılıklar ortaya konularak kültürlerarasılık açısından değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde, önce Türkçede dil, vücut organları, yiyecek ve hayvanlarla ilgili yaygın olarak kullanılan deyimler rastgele seçilmiş ve bunların İngilizce ve Fransızca karşılıkları bulunmuş, daha sonra kültürel farklılıkları ortaya koymak amacıyla, deyimlerin farklı dillerdeki karşılıkları anlamsal ve yapısal açıdan analiz edilmiştir.

BULGULAR

Türkçede yaygın olarak kullanılan dil, vücut organları, yiyecek ve hayvanlarla ilgili deyimlerin İngilizce ve Fransızca çevirilerinin kültürel farklılıklar açısından incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Dil ile ilgili deyimler

Dil ile ilgili deyim örnekleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Dil ile ilgili deyim örnekleri

Türkçe	İngilizce	Fransızca
Dil uzatmak	sail into	baver sur
Dili sürçmek	stumble over (something)	fourcher
Dili tutulmak	lose one’s tongue	perdre la parole
Dilinin ucuna gelmek	be on the tip of one’s tongue	avoir le mot sur bout de langue
Dilini tutmak	bite one’s tongue	se mordre la langue
Dilini yutmak	lose tongue	avaler sa langue
Dilere destan olmak	become a byword/ set tongues	devenir la fable de la ville/
Dile düşmek	wagging	être la fable du quartier
Dili çözülmek	become a subject of gossip	être dans toutes les bouches
Diline dolamak	find one’s tongue	commencer à parler
	keep harping on something	parler toujours de

Dil ile ilgili deyimler incelendiğinde, elde edilen sonuçlar şu şekilde ifade edilebilir:

1. “Bir kimse veya bir şey için kötü söz söylemek” anlamına gelen *dil uzatmak* deyiminin, sözcük açısından üç dil arasında hiçbir benzerlik taşımadığı görülmüştür. *Dil uzatmak* deyiminin İngilizce karşılığı olan *sail into* deyimini, İngilizcede *dil* anlamına gelen *tongue* kelimesi ile değil, daha çok *birine sözle saldırmak* anlamına gelen *sail into* ile ifade edilmektedir. Benzer şekilde Fransızca karşılığı olan *baver sur* sözcüğünün de ne Türkçe ne de İngilizce karşılıkları arasında sözcük açısından herhangi bir benzerlik olmadığı tespit edilmiştir. Fransızcada yer alan *baver* sözcüğünün Türkçe karşılığı, *salyası akmak*, *kara çalmak*, *iftira atmak* anlamlarına gelmektedir. *Üzerine*, *üzerinde* anlamlarına gelen *sur* edatı ile birlikte kullanıldığında *dil uzatmak* anlamı kazanmaktadır.
2. “Bir kimsenin dedikodusunu yapmak, kötü tarafını her yerde söylemek” ve “Bir şeyi her fırsatta söylemek” anlamlarına gelen *Diline dolamak* deyiminin İngilizce karşılığı sözlükte *keep harping on something* şeklinde verilmiştir. *Keep* fiili *tutmak*, *saklamak*, *devam ettirmek* gibi anlamlara gelmektedir; *harping* sözcüğü ise, Tureng sözlükte, *arp çalma* ve *çarmıkları direklere tutturmak için kullanılan kısa iplerden ya da demir kışkaçlardan her biri* şeklinde verilmiştir. Görüldüğü gibi, deyim İngilizce karşılığının sözcük düzeyinde Türkçe ile hiçbir benzerliği bulunmamaktadır. Fransızca karşılığı olan *parler toujours de* kelimesinin karşılığı

bir şeyden sürekli bahsetmek olup, Türkçe ile benzerlik göstermektedir. Sözcük açısından benzerlik olmasa da anlamsal açıdan benzer özellik taşımaktadır.

3. *Dili sürçmek* deyimini, “Konuşurken bazı sözcükleri yanlış söylemek” ve “Konuşurken ağzından istemediği bir söz kaçırmak” anlamlarına gelmektedir. İngilizce karşılığı *stumble over* olup, *stumble* kelimesinin, Tureng sözlükte *sendelemek*, *dili sürçmek*, *yanılmak* gibi anlamlara geldiği ifade edilmektedir. Dolayısıyla bu deyim İngilizcede deyim olarak değil, sözcük olarak yer aldığı ifade edilebilir. Fransızcada ise *fourcher* kelimesi ile ifade edilmektedir ve bu kelimenin Türkçe karşılığı tam olarak *dili sürçmek* olarak verilmiştir. Dolayısıyla sözcük açısından Türkçe ve İngilizcede iki kelime ile ifade edilirken Fransızcada tek sözcük ile ifade edilmektedir. Anlam açısından her üç dilde de benzer olduğu ifade edilebilir.
4. “Aşırı korku, coşku, sevinç, şaşkınlık, hastalık gibi bir nedenle ansızın konuşamaz olmak” anlamına gelen *dili tutulmak* deyiminin, İngilizce ve Fransızca karşılıkları arasında benzerlik olduğu tespit edilmiştir. İngilizcede *lose one’s tongue*, Fransızcada ise *perdre la parole* şeklinde ifade edilmektedir. Hem İngilizcede yer alan *lose* ve hem de Fransızcada yer alan *perdre* sözcükleri kaybetmek anlamına gelmektedir. Aynı şekilde İngilizce *tongue* ve Fransızca *parole* sözcükleri, *dil*, *konuşma* anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla deyim hem İngilizce hem de Fransızca karşılığı aynı şekilde ifade edilmekte ve bu da iki farklı Avrupa kültürü arasındaki benzerliğe işaret etmektedir.
5. *Dilinin ucuna gelmek*, *dilini tutmak*, *dilini yutmak* ve *dile düşmek* deyimlerinin İngilizce ve Fransızca karşılıkları arasında benzerlik olduğu tespit edilmiştir. “Söylemek üzere olmak ancak söylemekten vazgeçmek” anlamına gelen *dilinin ucuna gelmek* deyiminin İngilizce karşılığı *be on the tip of one’s tongue*, Fransızca karşılığı *avoir le mot sur le bout de langue* olup, her iki dilde de *dil ucunda* (*on the tip of one’s tongue* ve *sur le bout de langue*) ifadesi kullanılmaktadır. Aralarındaki tek fark İngilizcede *olmak* anlamındaki *be*, Fransızcada ise *sahip olmak* anlamındaki *avoir* fiili kullanılmıştır ve deyim, yapısal açıdan her iki dilde de benzer olduğu ifade edilebilir.

“Bir şeyi söylemekten kaçınmak; rasgele söz söylemekten, sonunu düşünmeden ileri geri konuşmaktan kaçınmak” anlamına gelen *dilini tutmak* deyiminin İngilizce (*bite one’s tongue*) ve Fransızca (*se mordre la langue*) hem

yapısal hem de anlam açısından tamamen benzerlik göstermektedir. Her iki dilde de *ısırmak* (*bite* ve *se mordre*) sözcükleri ile dil sözcükleri (*tongue* ve *langue*) kullanılarak deyim oluşturulmuştur.

Dilini yutmak deyimi, “Büyük bir korku, şaşkınlık ya da sevinç karşısında konuşamaz hale gelmek” anlamına sahip olup, İngilizcede *lose tongue*, Fransızcada ise *avalier sa langue* şeklinde ifade edilmektedir. Gerek yapısal gerekse anlamsal açıdan her iki dilde de aynı şekilde söylendiği ifade edilebilir. Ancak İngilizcede *lose* (kaybetmek) fiili kullanılırken, Fransızcada *avalier* (yutmak) fiili kullanılmakta olup Türkçe ve Fransızca açısından tamamen benzerlik göstermektedir.

“Hakkında dedikodu yapılmak” anlamına gelen *dile düşmek* deyiminin İngilizce ve Fransızca karşılıkları anlam açısından benzerlik gösterse de yapısal açıdan farklıdır. İngilizcede “bir dedikodunun öznesi olmak” (*become a subject of gossip*) şeklinde ifade edilirken Fransızcada “bütün ağızlarda olmak/Herkesin ağzında olmak” (*être dans toutes les bouches*) şeklinde söylenmektedir.

Dili çözülmek deyimi, “Konuşmaya başlamak, durmadan konuşmak, dırdır etmek” anlamlarına gelmekte olup İngilizcede *find one's tongue* (dilini yeniden kullanmaya başlamak), Fransızcada ise *commencer à parler* (konuşmaya başlamak) kelimeleri ile ifade edilmektedir. Bu deyimın İngilizce ve Fransızca karşılıkları tamamen farklı bir şekilde ifade edilmektedir.

Vücut organları ile ilgili deyimler

Vücut organları ile ilgili deyim örnekleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Vücut organları ile ilgili deyim örnekleri

Türkçe	İngilizce	Fransızca
Elinden her iş gelme	be jack of all trades	être habile de ses mains
Ağzında gevelemek	go round the houses	manger ses mots
Göz boyamak	blear the eye of	jeter de la poudre aux yeux
Saç saça baş başa kavga etmek	fight hammer and tongs	se crêper le chignon
Ağzında bakla ıslanmamak	open his/her big mouth	avoir la langue trop longue
Alını açık olmak	have a clean conscience	avoir le front haut
Ayaklı kütüphane	a mine of information	un puits de science
Ağzı laf yapmak	have a gift for gab	avoir de l'éloquence
Başına iş açmak	raise the Dickens	mettre qn dans de beaux draps
Burun bükmek	turn nose up at	faire fi de qch
El etek öpmek	kiss the gorund	prier avec insistance
Göz koymak	his/her eyes are out on stalks	bigler sur qch
Kulak asmamak	bid defiance	passer outre
Kalp kırmak	break heart	briser le coeur à qn

vücut organları ile ilgili deyimlerin İngilizce ve Fransızca karşılıkları konusunda elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

1. “Yapılan her işte yeteneği olmak, becerikli olmak” anlamına gelen *elinden her iş gelmek* deyimini İngilizce ve Fransızcada tamamen farklı şekillerde ifade edilmektedir. İngilizcede *jack* kelimesi, “kriko, kaldıraç”, *trade* kelimesi ise “ticaret, meşguliyet, iş” anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne ifade edilecek olsa, Türkçede “her işe kaldıraç olmak” şeklinde anlaşılmasına rağmen İngilizcede *elinden her iş gelmek* anlamına gelmektedir. Fransızca karşılığı ise Türkçe ifade ile hemen hemen benzerdir. *Être habile* “becerikli olmak”, *de ses mains* ise “ellerinden” anlamına gelmektedir, dolayısıyla *être habile de ses mains* ise “elinden her iş gelmek” anlamına gelmektedir.

Ağzında gevelemek deyimini, “Söylemek istediğini açık olarak bir türlü söyleyememek, şundan bundan bahsetmek” anlamına gelip, İngilizce ve Fransızcada tamamen farklı bir şekilde ifade edilmektedir. İngilizcede *go round the houses* şeklinde ifade edilen bu deyimde geçen *go round* kelimesi Tureng sözlükte “dönmek, kurcalamak, öteki tarafına geçmek” anlamlarına geldiği belirtilmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çevrilirse “evlerin etrafında dönmek/dolanmak” gibi bir anlam ifade eder, ancak İngilizcede “ağzında gevelemek” anlamına gelmektedir. Fransızcada ise “kelimelerini yemek” (*manger ses mots*) şeklinde ifade edilmektedir ve bu da kültürler arasındaki farkı ortaya koymaktadır.

2. Türk, İngiliz ve Fransız kültüründe yaygın olarak kullanılan *göz boyamak* deyimini, “İyi olmayan bir şeyi iyi gibi göstererek aldatmak” anlamına gelmektedir. İngilizce ve Fransızcada da aynı anlama sahip olan bu deyim İngilizcede *blear the eye of*, Fransızcada *jeter de la poudre aux yeux* ile ifade edilmektedir. İngiliz ve Fransız kültürünü tanımayan veya bu deyimlerin bilmeyen biri, sözcüğü sözcüğüne çeviri yaptığı anda karşımıza anlamsız ifadeler çıkabilir. İngilizcede kullanılan *blear the eye of* deyimini sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde *birinin gözünü karartmak/bulandırmak/bulanıklaştırmak* şeklinde çevrilir ki bu da yanlış anlamalara yol açabilir. Fransızcada kullanılan *jeter de la poudre aux yeux* deyimini de aynı şekilde sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde *gözlere pudra/toz atmak* ifadesi ortaya çıkar, ancak Fransız kültürünü tanıyan biri bunu *göz boyamak* olarak anlayacaktır.

3. *Saç saça baş başa kavga etmek*, “Hiç sır saklayamamak” anlamına gelen *ağzında bakla ıslanmamak* ve “Çekinecek, utanacak bir şeyi olmamak” anlamına gelen *alını açık olmak* deyimlerinin İngilizce ve Fransızca karşılıklarının sözcük açısından benzerlik taşımadığı tespit edilmiştir. *Saç saça baş başa kavga etmek* deyiminde geçen kelimeler İngilizce ve Fransızcadaki karşılıklarında yer almamaktadır, zira İngilizcede *fight hammer and tongs* ile ifade edilmektedir ve sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde karşımıza *çekiç ve maşayla kavga etmek* anlamı çıkmaktadır. Bu nedenle İngiliz kültürünü tanımayan veya bu deymi bilinmediğinde yanlış çeviri ile karşılaşılabilir. Fransızcada kullanılan *se crêper le chignon* deymi de sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde karşımıza *saç topuzu dalgalı olmak* şeklinde bir anlam çıkar ki bu da Türkçede hiçbir anlam ifade etmemektedir. Bu deyimde *se crêper*, “dalgalı olmak”, *le chignon* ise “saç topuzu” anlamına gelmektedir.

Ağzında bakla ıslanmamak deyiminin İngilizce karşılığı *open his/her big mouth* ile Fransızca karşılığı olan *avoir la langue trop longue* arasında sözcük açısından bir benzerlik olmadığı belirtilebilir. Sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde İngilizcede “Koca ağzını açmak”, Fransızcada da “Çok uzun dili olmak” anlamı ortaya çıkmaktadır. Morfolojik açıdan incelendiğinde, her iki dilde de farklı olduğu görülebilir.

Alını açık olmak deyiminin İngilizce ve Fransızca karşılıkları arasında sözcük açısından benzerlik olduğu ifade edilebilir. Her iki dilde de “sahip olmak” fiili ile ifade edilmektedir: İngilizce *have*, Fransızcada *avoir* fiili kullanılmıştır. İngilizce karşılığı *have a clean conscience*, sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde “Temiz bir vicdana sahip olmak”; Fransızcada *avoir le front haut* ise “Yüksek alına sahip olmak” anlamı ortaya çıkar, ancak anlamsız bir ifade olduğu görülür. Bu nedenle çevirisi yapılan kültürün tanınmasının önemli bir husus olduğu ifade edilebilir.

4. “Çok kitap okumuş, her konuda bilgisi olan kimse” anlamına gelen *ayaklı kütüphane* deyiminin İngilizce ve Fransızca karşılığının benzerlik taşıdığı ifade denilebilir. İngilizcede *a mine of information* ile ifade edilen bu deyimde geçen *mine* kelimesi, “maden, hazine”; Fransızca *un puits de science* deyiminde geçen *puits* kelimesi ise, “Maden kuyusu” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla *a mine of information* sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde, “Bilgi hazinesi”; *un puits de science* ise, “Bilim kuyusu” anlamına gelmektedir.

5. “Kolay ve oldukça inandırıcı söz söylemeyi becerebilmek” anlamına *gelen ağzı laf yapmak*, “Uğraştırıcı ve üzücü bir işin çıkmasına yol açmak; başına dert açmak” anlamına gelen *başına iş açmak* ve “Değer ya da önem vermemek, beğenmemek ve küçümsemek” anlamına gelen *burun bükmek* anlamındaki deyimlerin İngilizce ve Fransızca karşılıkları arasında benzerlik olmadığı tespit edilmiştir. *Ağzı laf yapmak* deyimini, İngilizcede *have a gift for gab*, Fransızcada *avoir de l'éloquence* ile ifade edilmektedir. Hem İngilizce hem de Fransızcada “sahip olmak” (*have* ve *avoir*) fiili kullanılmasına rağmen deyimde yer alan diğer kelimelerde herhangi bir benzerlik bulunmamaktadır. İngilizce deyimde yer alan *gift* “hediye, ihsan, Allah vergisi” anlamlarına gelmektedir. *Gab* kelimesi ise, “Gevezelik, boş laf, konuşkanlık” anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde, “Gevezelik ihsanına sahip olmak” anlamı ortaya çıkar ki bu da anlamsız bir ifadedir. Fransızcada ise *éloquence* sözcüğü “konuşma yeteneği” anlamına gelmektedir ve *avoir de l'éloquence* deyimini “Konuşma yeteneğinde sahip olmak” anlamına gelmekte olup Türkçe tam karşılığı “Ağzı laf yapmak” olup Türkçe ile benzerlik göstermektedir.

Başına iş açmak deyimini İngilizcede *raise the dickens*, Fransızcada ise *mettre qn dans de beaux draps* şeklinde ifade edilmektedir. İngilizcede deyimde geçen *raise*, “yükseltmek, artırmak, kaldırmak” anlamlarına, *dickens* kelimesi ise “şeytan, afacan çocuk” anlamlarına gelmektedir. Sözcüğü sözcüğüne çeviri yapıldığında, “Şeytanı/afacan çocuğu yükseltmek/kaldırmak” ifadesi ortaya çıkar ki bu da hiçbir anlam ifade etmemektedir. Dolayısıyla bu deyimini çevirirken İngiliz kültürünü tanımak avantaj sağlayacaktır. Yine Fransızca *mettre qn dans de beaux draps* deyiminde geçen *mettre* fiili “koymak, yerleştirmek, giymek, harcamak, kullanmak, yol açmak, neden olmak” anlamlarına gelmektedir. *Beaux* kelimesi ise “güzel”, *drap* kelimesi “kumaş, yatak çarşafı” anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çevrilirse, “Birini güzel kumaşlara koymak/sarmak” anlamı ortaya çıkar ancak bu ifade hiçbir anlam ifade etmez. Bunu anlayabilmek veya çevirmek için Fransız kültürünü tanımak veya bir sözlükten yardım almak gerekir.

Burun bükmek deyiminin İngilizce karşılığı *turn nose up at*, Fransızca karşılığı ise *faire fi de qch* kelimesidir. İngilizce deyim Türkçe ile benzerlik göstermektedir. *Turn nose up at* deyiminin tam karşılığı *burun kıvrırmak* olup, Fransızca karşılığı farklılık göstermektedir. Fransızca deyimde geçen *faire* kelimesi “yapmak”, *fi* kelimesi ise ünlem içeren bir anlam (öf!, tüh!) içermektedir. Dolayısıyla sözcüğü

sözcüğüne çeviri yapılırsa “birine öf/tüh yapmak” anlamı ortaya çıkar ancak bu ifade anlamsız olduğu için anlaşılmaz.

6. “Bir işi yaptırmak için ona buna yalvarmak, birine yaltaklanmak” anlamına gelen *el etek öpmek* ve “Bir kimseyi veya bir şeyi ele geçirmeyi istemek” anlamına gelen *göz koymak* deyimlerinin İngilizce ve Fransızca karşılıkları hiçbir benzerlik göstermemektedir. *El etek öpmek* deyiminin İngilizce karşılığı *kiss the ground*, Fransızca karşılığı ise *prier avec insistance* olup, İngilizce deyimde yer alan *kiss* kelimesi “öpmek”, *ground* kelimesi ise “yer,zemin,toprak” anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde “Yeri öpmek” anlamı ortaya çıkar ancak istenen anlamı vermez. Dolayısıyla İngiliz kültüründe bunun karşılığı “el etek öpmek”tir. Fransızca deyimde geçen *prier* kelimesi “yalvarmak, rica etmek, dua etmek”, *insistance* kelimesi ise “ısrar” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne yapılan çeviride “ısrarla yalvarmak” anlamı ortaya çıkar ancak Türkçedeki *el etek öpmek* anlamına gelmektedir.

Göz koymak deyiminin İngilizce karşılığı *his/her eyes are out on stalks*, Fransızca karşılığı ise *bigler sur qch* olup, İngilizce deyimde geçen *eye* kelimesi “göz”, *stalk* kelimesi ise “sap, yaprak sapı; gizlice ve tehditkâr yürüyüş, anız” anlamlarına gelmektedir. Sözcüğü sözcüğüne çeviri yapıldığında hiçbir anlam ifade etmediği görülür, dolayısıyla İngiliz kültürüne mahsus bir yapı olup, *his/her eyes are out on stalks* deyimini “göz koymak” anlamına gelmektedir. Fransızca karşılığı ise *bigler sur qch* olup, Fono Fransızca Büyük Sözlük’te *bigler* kelimesinin, tek başına kullanıldığında “şaşı bakmak” anlamına geldiği, ancak *üzerine* veya *üzerinde* anlamına gelen *sur* edatı ile birlikte kullanıldığında *göz koymak* anlamına geldiği ifade edilmektedir ve bu da Fransız kültürünün bir yansımasıdır.

7. “Aldırmamak, önem vermemek, dinlememek, aldırış etmemek” anlamlarına gelen *kulak asmamak* deyimini ile “Kaba bir sözle ya da davranışla bir kimsenin gönlünü incitmek” anlamına gelen *kalp kırmak* deyimlerini incelediğimizde elde ettiğimiz sonuçlar şöyledir:

Kulak asmamak deyiminin İngilizce karşılığı *bid defiance*; Fransızca karşılığı ise *passer outre* kelimesidir. İngilizce deyimde geçen *bid* kelimesi “teklif vermek, söylemek, önermek, emretmek, deklare etmek, dilemek”; *defiance* kelimesi ise “muhalefet, saygısızlık, meydan okuma” anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çeviri yapıldığında anlamsız bir ifade ortaya çıkmaktadır. İngiliz

kültürünü tanımadan veya sözlük kullanmadan böyle bir ifadeyi çevirmenin mümkün olmadığı bir gerçektir. Fransızca deyimde geçen *passer* fiili “geçmek”, *outré* kelimesi ise “daha öteye” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde “daha öteye geçmek” anlamı ortaya çıkar ki bu da okuyucu veya dinleyici için bir anlam ifade etmez.

Kalp kırmak deyiminin İngilizce karşılığı *break heart* ve Fransızca karşılığı olan *briser le coeur à qn* her üç dilde de benzerlik göstermektedir. İngilizcede *break* “kırmak”, *heart* ise “kalp” anlamına gelmekte ve birlikte kullanıldığında “kalp kırmak” anlamına gelmektedir. Fransızcada *kalp kırmak* deyimini *briser le coeur à qn* şeklinde ifade edilmektedir. *Briser* kelimesi sözlükte, “kırmak”, *coeur* kelimesi ise “kalp” olarak ifade edilmektedir. Dolayısıyla birlikte kullanıldığında *kalp kırmak* anlamını vermektedir.

Yiyeceklerle ilgili deyimler

Yiyeceklerle ilgili deyim örnekleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Yiyeceklerle ilgili deyim örnekleri

Türkçe	İngilizce	Fransızca
Ağızdan bal damlamak	kiss the blarney stone	avoir le mot pour rire
Anasından emdiği süt burnundan gelmek	go through the wringer	se fouler la rate
Dut yemiş bülbüle dönmek	be tongue-tied	devenir muet
Kabak tadı vermek	have whiskers	se rendre insupportable
Pestili çıkmak	be worn to a frazzle	être en bouille
Tereyağından kıl çeker gibi	easy as one-two-three	comme dans du beurre
Armut piş ağızma düş	drop/fall into somebody’s lap	il attend que les alouettes lui tombent toutes rôties
	fall into a brown study	se ronger de soucis

Yiyecekler ile ilgili deyimleri incelediğimizde ulaştığımız sonuçları şu şekilde ifade edebiliriz:

1. *Ağızdan bal damlamak* deyimini, “Çok tatlı, çok güzel ve insanın içini okşayan cümleler kurmak” anlamına gelmektedir ve İngilizce karşılığı *kiss the blarney stone*, Fransızca karşılığı ise *avoir le mot pour rire* olup, üç dilde de farklı şekilde ifade edilmektedir. İngilizce deyimde geçen *kiss* kelimesi “öpmek”, *blarney* kelimesi “yağ, yağcılık, övme, dil dökme”; *stone* ise “taş, çekirdek” anlamlarına gelmektedir. Deyimde yer alan kelimeler yan yana getirildiğinde ortaya anlamsız bir çeviri çıkmaktadır. Dolayısıyla İngiliz kültürünün bir yansıması olarak *kiss the blarney stone* şeklinde ifade edilmektedir. Bu deyim Fransızca karşılığı *avoir le mot pour rire* şeklinde ifade edilmektedir. Burada geçen *avoir* “sahip olmak”, *mot* “sözcük”,

pour rire ise “gülmek için” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çeviri yapıldığında “gülmek için sözcükleri olmak” şeklinde bir anlam ortaya çıkar ancak Fransız kültüründe *ağzından bal damlamak* anlamına gelmektedir.

2. *Anasından emdiği süt burnundan gelmek* deyiimi, “Bir işi yaparken çok sıkıntı çekmek, eziyete katlanmak” anlamına gelmektedir ve bu deyimden İngilizce karşılığı *go through the wringer*, Fransızca karşılığı ise *se fouler la rate* olup, aralarında herhangi bir benzerlik olmadığı görülmektedir. İngilizce deyimde geçen *go through* “geçmek, zor bir zamanı geçirmek”, *wringer* ise “merdane” anlamına sahiptir. Sözcüğü sözcüğüne çeviri yapıldığında ise ortaya “merdanenin arasından geçmek” anlamı ortaya çıkmakta ve mecazî bir anlam içermektedir. Fransızca deyimde geçen *se fouler* kelimesi “ezilmek”, *rate* ise “dalak” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çeviri yapıldığında “dalağı ezilmek” anlamı ortaya çıkmaktadır ancak bu ifade Türk kültüründe bir anlam ifade etmemektedir.
3. “Önce çok konuşurken artık sesi çıkmaz olmak; neşe ve konuşkanlığını yitirmek, susmak” anlamlarına gelen dut yemiş bülbüle dönmek deyiminden İngilizce ve Fransızca karşılıklarının benzerlik taşıdığı ifade edilebilir. Bu deyimden İngilizce karşılığı *be tongue-tied*, Fransızca karşılığı ise *devenir muet* olup, İngilizce deyimde geçen *be* “olmak”, *tongue-tied* ise “dili tutulmuş” anlamına gelmektedir. Fransızca karşılığı olan deyimde geçen *devenir* “olmak”, *muet* kelimesi de “dilsiz, dili tutulmuş” anlamına gelmektedir.
4. “Bir konu sık sık konuşulduğu için bıktırmak, tatsız hale gelmek, usandırmak” anlamına gelen *kabak tadı vermek* ve “Çok yorulmak” anlamına gelen *pestili çıkmak* deyimlerinin İngilizce ve Fransızca karşılıklarının anlam ve morfolojik açıdan farklı oldukları tespit edilmiştir. Kabak tadı vermek deyiminden İngilizce karşılığı *have whiskers*, Fransızca karşılığı ise *se rendre insupportable* olup, İngilizce deyimde yer alan *have* “sahip olmak”, *whiskers* ise “kedi vs. hayvanlarda bıyık” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde “bıyıklı olmak” anlamı ortaya çıkmakta ancak bir anlam ifade etmemekte, İngiliz kültürünün bir yansıması olarak *kabak tadı vermek* anlamı taşımaktadır. Fransızca deyimde geçen *se rendre* kelimesi ise Fono Fransızca Büyük Sözlük’te “teslim olmak, varmak, olmak, katılmak, boyun eğmek” anlamlarına geldiği belirtilmektedir. *Insupportable* kelimesi ise sıfat olup “dayanılmaz, katlanılmaz” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla

sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde “dayanılmaz/katlanılmaz olmak” anlamına gelmektedir ve düzanlamda kullanılmıştır.

5. *Pestili çıkmak* deyiminin İngilizce karşılığı *be worn to a frazzle*, Fransızca karşılığı ise *être en bouillie* olup, İngilizce deyimde geçen *be worn* “hali olmamak”, *frazzle* kelimesi ise “yıpranma, yorulma” anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çeviri yapılması anlamsız görünmektedir. Yine Fransızca deyimde geçen *être* “olmak”, *en bouillie* ise “yamyassı” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çeviri yapılırsa “yamyassı olmak” anlamı ortaya çıkmakta ancak Fransız kültüründe *pestili çıkmak* anlamına gelmektedir.
6. “Hiçbir şeye, hiçbir kimseye bir zarar vermeden, çok kolay bir biçimde” anlamına gelen *tereyağından kıl çeker* gibi deyimini İngilizce ve Fransızcada farklı şekillerde ifade edildiği görülmektedir. İngilizce karşılığı *easy as one-two-three*, Fransızca karşılığı ise *comme dans du beurre* olup, Türkçe ve Fransızca ifadelerin benzer olduğu ifade edilebilir. Fransızca deyimde geçen *comme* “gibi”, *du beurre* ise “tereyağından” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çevirisi de aynı anlama gelmektedir. İngilizcede ise biraz daha farklı ifade edilerek, sözcüğü sözcüğüne çevrilirse “bir-iki-üç kadar kolay” şeklinde ifade edilmektedir.
7. Hiç emek vermeden her şeyin hazır olup ayağına gelmesini isteyen kimseleri anlatmak için kullanılan *armut piş ağızıma düş* deyimini ile “üzücü, sıkıntı verici ya da çözümü güç bir olay karşısında ne yapacağını bilemez bir durumda, umutsuzca, derin derin düşünceye dalmak” anlamına gelen arpacı kumrusu gibi düşünmek deyimleri İngilizce ve Fransızcada hem anlam hem de şekil açısından farklılık göstermektedir. *Armut piş ağızıma düş* deyiminin İngilizce karşılığı *drop/fall into somebody’s lap*, Fransızca karşılığı ise *il attend que les alouettes lui tombent toutes rôties* cümlesidir. İngilizce deyimde geçen *drop/fall into* “içine düşmek, saldırmak, azarlamak”, *lap* kelimesi ise “kucak” anlamına gelmektedir. Sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde “birinin kucağına düşmek” anlamı ortaya çıkmakta ancak bu da tamamen farklı bir anlam içermekte, İngiliz kültüründe ise *armut piş ağızıma düş* anlamına gelmektedir. Fransızcada ise böyle bir deyim olmaması nedeniyle *il attend que les alouettes lui tombent toutes rôties* cümlesiyle ifade edilmektedir. Bu cümle sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde karşımıza “Bütün tarla kuşlarının kızarmış olarak düşmesini bekliyor” şeklinde bir anlam içermektedir.

8. *Arpacı kumrusu gibi düşünmek* deyimini İngilizce ve Fransızca'da tamamen farklı şekillerde ifade edilmektedir. Bu deyim'in İngilizce karşılığı *fall into a brown study*, Fransızca karşılığı ise *se ronger de soucis* ifadeleridir. İngilizce deyimde geçen *fall into* “düşmek”, *brown study* ise “düşüncelere dalmışlık” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sözcük anlamlarıyla deyimsel anlam bütünlük oluşturmakta ve Türkçedeki *arpacı kumrusu gibi düşünmek* deyimine karşılık gelmektedir. Fransızca deyim için de benzer bir durum söz konusu olup, *se ronger* “kemirmek, içini kemirmek”, *souci* kelimesi de “endişe, kaygı” anlamına gelmekte ve sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde” içini kaygılar kemirmek” anlamına gelip Türkçedeki *arpacı kumrusu gibi düşünmek* deyimine karşılık gelmektedir.

Hayvanlarla ilgili deyimler

Hayvanlarla ilgili deyim örnekleri Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. Hayvanlar ile ilgili deyim örnekleri

Türkçe	İngilizce	Fransızca
Attan inip eşeğe binmek	come down in the world	devenir d'évêque meunier
Balık istifi gibi	be packed like sardines	être serrés comme des harengs
Devede kulak	mote in the eye	c'est une goutte dans la mer
Keçileri kaçırmak	clutch the pearls	avoir le coup de bambou
Atla deve değil	It is not a brain surgery	ce n'est pas la mer à boire
Öküz altında buzağı aramak	seek a knot in a bulrush	chercher midi à auatorze heures

Hayvanlar ile ilgili deyimleri incelediğimizde ulaştığımız sonuçları şu şekilde ifade edebiliriz:

1. Anlatıma akıcılık ve çekicilik katmak için başvurulan hayvanlarla ilgili deyimler bütün dillerde çok kullanılmaktadır. Türkçede yaygın olarak kullanılan *Attan inip eşeğe binmek* deyimini, “bulunduğu iyi bir aşamadan daha aşağı bir aşamaya inmek” anlamına gelmekte olup hem İngilizce hem de Fransızca'da kültürel farklılık nedeniyle çok farklı şekilde ifade edilmekte ve her iki dilde de bu deyim'in karşılığında herhangi bir hayvan adı kullanılmamaktadır. İngilizcede *come down in the world* şeklinde ifade edilen bu deyimde *come down* “inmek, düşmek” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla *come down in the world* sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde *dünyada düşmek* ifadesi ortaya çıkar ancak bu şekilde kullanımı anlaşılır bir anlam içermemektedir. Deyim olması ve kültürel farklılık nedeniyle *attan inip eşeğe binmek* anlamına gelmektedir.

Bu deyim Fransızca'da *devenir d'évêque meunier* şeklinde ifade edilmekte ve yine herhangi bir hayvan adı kullanılmamaktadır. *Devenir*, “olmak”; *évêque*, “piskopos” ve *meunier*, “değirmenci” anlamına gelmektedir. Sözcüğü sözcüğüne

çeviri yapıldığında anlamsız bir çeviri ortaya çıkmaktadır ve Fransız kültürünün bir yansıması olarak bu şekilde ifade edilmektedir.

2. Balık istifi gibi deyim, “üst üste, çok sıkışık bir durumda” anlamına gelmekte olup İngilizce ve Fransızca da benzer şekilde ifade edilmektedir. İngilizcede *be packed like sardines*, Fransızca da ise *être serrés comme des harengs* şeklinde ifade edilmektedir. İngilizcede *be packed*, “ambalajlanmak, dolmak”; Fransızca da *être serrés*, “sıkışmış olmak” anlamına gelmektedir. Hem İngilizce hem de Fransızca deyimde benzer bir yapı kullanılmış, İngilizcede “balık” yerine “sardalya”; Fransızca deyimde geçen “hareng” ise “ringa balığı” anlamına gelmektedir. Hem İngilizce hem de Fransızca da “balık” kelimesi yerine farklı balık isimleri kullanmıştır ve sözdizimi açısından her iki dilde de benzer yapıya sahiptir.
3. “Büyük bir bütüne göre o bütünden ufacık bir parça, çok önemsiz ve küçük bir şey” anlamına gelen *devede kulak* deyim, İngilizce ve Fransızca da benzer şekilde ifade edilmektedir. İngilizcede geçen *mote* kelimesi, “zerre, tanecik, toz”; Fransızca deyimde geçen *goutte* kelimesi, “damla” anlamına gelmektedir. Ancak Fransızca deyim Türkçe ifadeye daha yakın olduğu ifade edilebilir, zira *C’est une goutte dans la mer*, “denizde damla” anlamına gelmekte olup *devede kulak* deyimine daha yakın bir anlam taşımaktadır. İngilizce deyim Türkçe ve Fransızca deyimlere benzer bir şekilde ifade edilse de İngiliz kültürünün bir yansıması olarak *mote in the eye* şeklinde ifade edilmektedir ve sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde “Gözde ufacık bir şey” anlamı ortaya çıksa da Türkçede *devede kulak* anlamına gelmektedir.
4. Türkçede *keçileri kaçırmak* deyim, “delirmek ya da delirme derecesinde bunalmak” anlamına gelmekte olup İngilizce ve Fransızca da çok farklı bir şekilde ifade edilmektedir. İngilizcede *clutch the pearls*, Fransızca da ise *avoir le coup de bambou* şeklinde ifade edilmesine rağmen ne İngilizce ne de Fransızca deyimde, kültürel farklılığın bir sonucu olarak herhangi bir hayvan kelimesi yer almamaktadır. İngilizce deyimde geçen *clutch* kelimesi “sıkıca tutmak, yakalamak, kavramak, etkilemek” anlamlarına gelirken, *pearl* kelimesi ise “inci” anlamına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğü sözcüğüne çeviri yapıldığında “incileri yakalamak/tutmak” anlamı ortaya çıkar ancak deyim olmasından dolayı İngilizcede *keçileri kaçırmak* anlamına gelmektedir.

Fransızca da kullanılan ve *keçileri kaçırmak* anlamına gelen *avoir le coup de bambou* ifadesi sözcüğü sözcüğüne çevrildiğinde “bambu sopası yemek” anlamı

ortaya çıkar ve deyimde, Türkçeden farklı olarak herhangi bir hayvan kelimesi geçmemektedir ve bu durumun, kültürel farklılığın bir yansıması olduğu ifade edilebilir.

5. *Atla deve değil* deyimini Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde "1. Değerce fazla olmayan; 2. Yapılması zor olmayan ve 3. Altından kalkılamayacak kadar önemli değil" anlamlarına geldiği ifade edilmektedir. Bu deyim İngilizce ve Fransızca'da Türkçedeki deyimden sözcüğüne karşılığı olmayıp, her iki dilde de içinde hayvan kelimesi bulunmamaktadır. Türk kültüründen farklı olarak, Batı kültürünün bir parçası olan İngiliz ve Fransız kültüründe benzer şekilde ifade edilerek, İngilizcede "basit bir şey" anlamında kullanılan ve toplumda çok zor bir iş olan beyin cerrahisine atıfta bulunularak *it is not a brain surgery* şeklinde ifade edilmektedir. İngilizce deyimde geçen *brain surgery*, Tureng sözlükte, "Akıl/zekâ gerektiren iş; yetenek gerektiren iş; beyin ameliyatı yapmak gibi bir iş" anlamlarına geldiği belirtilmektedir. Dolayısıyla *atla deve değil* deyimini, İngilizcede *beyin ameliyatı yapmak gibi bir iş değil* şeklinde ifade edilmektedir.

Fransız kültüründe de benzer şekilde, bir işin basit olduğunu anlatmak için *ce n'est pas la mer à boire* şeklinde ifade edilmekte olup deyim içinde herhangi bir hayvan adı geçmemektedir. Deyimde geçen *la mer* "deniz", *boire* fiili, "içmek" anlamına gelmektedir. Ancak *la mer à boire* ifadesinin, Reverso sözlükte "büyütülecek bir şey" anlamına geldiği belirtilmektedir. Dolayısıyla *ce n'est pas la mer à boire*, "Büyütülecek bir şey değil" anlamına gelmektedir.

6. *Öküz altında buzağı aramak* deyimini, deyimlerimiz.com sitesinde, "Kimi sebepler, bahaneler uydurarak suç ve suçlu bulma çabasında olmak" şeklinde açıklanmaktadır. Bu deyimden İngilizce karşılığı *seek a knot in a bulrush*, Fransızca karşılığı ise *chercher midi à quatorze heures* olup her iki dilde de farklı şekillerde ifade edilmektedir. İngilizce karşılığında geçen *seek* kelimesi "aramak, çabalamak, uğraşmak"; *knot* kelimesi, "ilmik, düğüm, budak"; *bulrush* ise "hasırotu, kamış, saz" anlamlarına gelmektedir. Dolayısıyla sözcüğüne çevrilecek olursa "sazlıkta düğüm aramak" şeklinde anlamsız bir ifade ortaya çıkar ancak İngiliz kültüründe *Öküz altında buzağı aramak* deyimini *seek a knot in a bulrush* şeklinde ifade edilmektedir.

Fransızca ifadede geçen *chercher*, "aramak"; *midi*, "öğle"; *à quatorze heures* ise "saat on dörtte" anlamına gelmekte olup, deyimden tamamı sözcüğüne çevrilecek olursa

çevrilecek olursa “saat on dörtte öğleyi aramak” şeklinde anlamsız bir ifade ortaya çıkmaktadır. Ancak Fransız kültüründe *chercher midi à quatorze heures*, “ököz altında buzağı aramak” anlamına gelmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kültür, kültürlerarasılık, kültürel farklılıklar, çok kültürlülük gibi kavramlar birçok çalışmada karşımıza çıkmakta olup çeviri ile doğrudan alakalıdır. Bir dilden başka bir dile, daha dar anlamda bir kültürden başka bir kültüre yapılan aktarımda, bazı ifadelerin tamamen bir kültüre özgü olması nedeniyle çevrilmeleri oldukça zor olabilmektedir. Atasözleri ve deyimlerin çevirisi de kültüre özgü olmaları nedeniyle bazen çevirmenleri zorlayabilmektedir. Çeviri yaparken dilbilimsel hâkimiyet yeterli olmamakta hem kaynak dil hem de hedef dilin kültürü hakkında bilgi sahibi olmak gerekmektedir. Kültürlerarası iletişimde, yapılan çevirinin doğru olması, iki ve daha fazla kültür arasında mesaj iletiminde önemli bir rol oynamaktadır. Deyimlerin sözcüğü sözcüğüne çevrilmesi durumunda, kültürel farklılıklar nedeniyle anlamsız ifadeler ortaya çıkabilmektedir. Örneğin *dilini tutmak* deyiminin sözcüğü sözcüğüne çevrilmesi durumunda *hold/keep one's tongue* ifadesi ortaya çıkar ki bu da İngiliz kültüründe anlamsız bir ifadedir. Dolayısıyla deyimler gibi kültüre özgü kavramların çevrilmesinde erek kültür ile kaynak kültür arasındaki farklılıkların dikkate alınması oldukça önemlidir.

Newmark (1988)'a göre, bir çevirmenin karşılaşacağı en önemli problem dilbilgisi ile değil sözcükle ilgilidir, başka bir ifadeyle kelime, eşdizim (collocation) veya deyimlerdir. Deyimlerin çevirisinde karşılaşılabilecek birtakım zorluklar bulunmaktadır. Baker (1992) bu zorlukları; kaynak dildeki deyimın karşılığının hedef dilde bulunmayışı; kaynak ve erek dildeki deyimlerin benzer biçime sahip olmalarına rağmen farklı bağlamda kullanılmaları; erek dildeki bir deyimın, kaynak dildeki deyimini hem biçim hem de anlam açısından karşılamadığı sürece yapılan sözcük oyununun başarılı bir şekilde karşılık bulamaması; ve yazılı söylemde deyim kullanma eğiliminin, deyimlerin kullanıldığı bağlamlar ve kullanım sıklığının kaynak ve erek dillerde farklı olabilmesi şeklinde ifade etmektedir. İli (2015)'ye göre kaynak ve erek diller arasındaki ayrılık ne kadar büyük olursa, herhangi bir iletinin aktarımı da güçleşir ve kaynak ve erek diller arasındaki fark ve ait oldukları kültürler arasındaki değişkenlik çeviri süreci için tam bir meydan okumadır.

Deyimlerin çevirisinde karşılaşılan zorlukların aşılabilmesi için birtakım stratejiler bulunmaktadır. Baker (1992), deyimlerin çevirisi için dört tane strateji önermektedir: Benzer anlam ve biçime sahip bir deyimini kullanma, örneğin “*diş göstermek*” için İngilizcede “*show teeth*”, Fransızcada “*montrer ses dents*” olarak ifade edilmesi; aynı anlama fakat farklı bir

biçime sahip bir deymi kullanma, örneğin, İngilizce ifade “*one good turn deserves another*” ile Fransızca ifade “*a beau jeu, beau retour*” (hoş bir eylem hoş bir karşılığı hak eder) hemen hemen aynı fikri ifade etmek için farklı sözcük öğelerini kullanmaktadırlar (Baker, 1992); başka sözcükleri kullanarak (paraphrase) çevirme, örneğin, “*eve ekmek götürmek*” deyiminin İngilizcede “*bring home the bacon*” olarak ifade edilmesi; ve son olarak çıkarma (omission) yoluyla çeviri, başka bir ifadeyle, erek dilde yakın bir eşleştirmenin olmaması, çevrilecek olan deyim anlamının kolaylıkla açıklanamaması veya biçime ilişkin nedenler buna sebep olabilir (Baker 1992).

Öneriler

Bu çalışma Türkçede kullanılan deyimlerin İngilizce ve Fransızca karşılıkları dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Sadece bu diller değil, başka dillerde de benzer çalışma yapılması, kültürel farklılıkları ortaya koymak açısından faydalı olacaktır. Ayrıca dünyada az bilinen dillerde benzer çalışmalar yapılması hem dillerin unutulmaması hem de farklı kültürlerin tanınması açısından yararlı olacaktır. Yapay zekâ uygulamaları tüm alanlarda olduğu gibi çeviri alanında da varlığını her açıdan göstermektedir. Bu nedenle, bu tür çeviri çalışmalarının yapay zekâ uygulamaları kanalıyla yapılarak sonuçlarının gözlenmesi yerinde olacaktır.

Sınırlılıklar ve güçlü yönler

Bu çalışmada dil, vücut, yiyecek ve hayvanlarla ilgili kavram ve eylemleri konu alan deyimlerin İngilizce ve Fransızca çevirileri ele alınmıştır. Deyimler sadece bu konularla ilgili olmayıp çok geniş bir alanı kapsamaktadır, bu nedenle, bütün konuları kapsayan deyimleri tek bir makaleye sığdırmak mümkün olmadığı için diğer konularda farklı çalışmalar yapılması gerekmektedir. Ayrıca bu çalışmada sadece İngilizce ve Fransızca çeviri örnekleri incelenmiştir. Benzer çalışmaların farklı dillerde yapılması halinde kültürler ve diller arası farklılıklar daha ayrıntılı bir şekilde ortaya konulabilir.

KAYNAKLAR

- Aksan, D. (2013). *Türkçenin gücü*. Bilgi Yayınevi.
- Aksoy, Ö. A. (1988). *Atasözleri ve deyimler Sözlüğü*. İnkılâp Kitabevi.
- Aksoy, Ö. A. (1995). *Atasözleri ve deyimler Sözlüğü I*. İnkılâp Kitabevi.
- Alabdali, T. S. (2020). Translating idiomatic expressions in literary texts: Saving the pragmatic meaning. *Umm Al-Qura University Journal for Languages & Literature*, (26).
- Baker, M. (1992). *In other words: A Coursebook on Translation*. Routledge
- Barın, E. (2004). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları (HÜTAD)*, (1), 19-30.
- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. The Free Press.
- Chaves, R. M., Favier, L., & et Pélissier, S. (2012). *L'interculturel en classe*. Presses universitaires de Grenoble.

- Çankaya, B., Meriç, I., & Kıvanç, M. (2004). *Fono Fransızca Büyük Sözlük*. Fono Açık Öğretim Kurumu
- Demir, O. Ö. (2009). Nitel araştırma yöntemleri, *sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*, Editör: Kaan Böke, Alfa Basım Yayım.
- González, S. A. (2019). Les Repères Interculturels dans la Traduction Français/Espagnol des Expressions Idiomatiques, *Hikma 18(2)*, 67-85. <https://doi.org/10.21071/hikma.v18i2.11433>
- Gökçe, O. (2006). *İçerik analizi- Kuramsal ve pratik bilgiler*. Siyasal Kitabevi.
- İli, M. (2015). İngilizce deyimlerin Türkçeye çevirisinde karşılaşılan sorunlar ve çözüm yolları. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (14), 112-128.
- Kahrizsangi, A., & Haddadi, M. (2017). An inquiry into the challenges of literary translation to improve literary translation competence with reference to an Anecdote by Heinrich von Kleist. *Journal of Education and Learning*, 6 (3), 350-357. <https://doi.org/10.5539/jel.v6n3p350>
- Kartarı, A. (2014). *Kültür, farklılık ve iletişim – Kültürlerarası İletişimin Kavramsal Dayanakları*. İletişim.
- Longman-Metro Büyük İngilizce-Türkçe Sözlük* (1993). Longman Yayınları
- Newmark, P. (1988), *A Textbook of Translation*. Prentice Hall International.
- O'dell, F., & McCarthy, M. (2010). *English Idioms in Use Advanced*. Cambridge University Press.
- Saraç, T. (1976). *Fransızca-Türkçe Büyük Sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Shojaei, A. (2012). Translation of idioms and fixed expressions: Strategies and difficulties. *Theory and Practice in Language Studies*, 2 (6), 1220-1229. <https://doi.org/10.4304/tpls2.6.1220-1229>
- Erişim 1: <https://kelimeler.gen.tr/deyim-nedir-ne-demek-88532/> Erişim tarihi: 15.09.2023
- Erişim 2: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 16.09.2023
- Erişim 3: <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/> Erişim tarihi: 15.09.2023
- Erişim 4: <https://tureng.com/tr/turkce-ingilizce/brain%20surgery/> Erişim tarihi: 18.02.2025
- Erişim 5: <https://context.reverso.net/> Erişim tarihi: 18.02.2025
- Erişim 6: <https://www.deyimlerimiz.com/okuzun-altinda-buzagi-aramak-deyimi/> Erişim tarihi: 13.09.2023

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Recep HATİPOĞLU
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Recep HATİPOĞLU
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Recep HATİPOĞLU
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Recep HATİPOĞLU
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Recep HATİPOĞLU
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu çalışma etik kurul onayı gerektirmeyen bir çalışmadır. <i>This study does not require ethics committee permission.</i>		

